

Handläggare

Mattias Gustafsson

Nacka Tingsrätt

Mark- och miljödomstolen

mmd.nacka.avdelning4@dom.se

Yttrande avseende Cementa AB:s ansökan om tillstånd enligt miljöbalken vid Slite i Gotlands kommun

Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt har den 28 oktober 2022 gett Sveriges geologiska undersökning (SGU) möjlighet att yttra sig över de två kompletterande villkor som Cementa AB (Cementa) framförde den 26 oktober under huvudförhandlingen i rubricerat mål (aktbilaga 182).

SGU lämnar med anledning av detta följande yttrande.

Sammanfattande inställning

- 1) SGU tillstyrker
  - a. att den av Cementa föreslagna åtgärden ridåinjektering längs delar av Västra brottets norra kant är att betrakta som en genomförbar åtgärd enligt 4 kap 12 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660), VFF och
  - b. att förutsättningar för undantag därmed är uppfyllt för nu aktuellt tillstånd.
- 2) SGU hemställer för det fall domstolen anser att förutsättning för undantag är för handen och tillstånd kan meddelas att följande villkor ska föreskrivas att
  - a. Ridåinjekteringen på den västra sidan i Västra brottet (villkor i Regeringsbeslut M2021/01774) ska vara avslutad innan nytt tillstånd kan tas i anspråk.
  - b. Uppföljning av miljöeffekter av ridåinjekteringen i Västra brottet ska genomföras och redovisas inom tillståndstiden för den nu ansökta verksamheten.
- 3) SGU ställer sig positiva till att Cementa ska utreda de tekniska, ekonomiska och miljömässiga förutsättningarna att förbättra vattenförekomsten Mellersta Gotland – Romas status genom så kallad djupinfiltration såsom föreslås i villkor 21.

SGU:s motivering

SGU framförde under huvudförhandlingen att den ansökta verksamheten äventyrar kvantitativ status vad avser vattenbalans och saltvatteninträngning och att verksamheten därmed strider mot 5 kap 4 § miljöbalken. Enligt 4 kap 12 § punkt 3 VFF kan undantag endast lämnas om alla genomförbara åtgärder vidtas.

Den pågående ridåinjektionen i Västra brottet kan inte anses vara en genomförbar åtgärd för den nu ansökta verksamheten, då den redan är föreskriven i Regeringsbeslut M2021/01774 och ska vara vidtagen inom tillståndstiden (senast 31 december 2022) för det tillståndet. SGU anser även att en genomförd åtgärd är en förutsättning för att ta i anspråk tillstånd för nu sökt verksamhet.

Cementa har under förhandling nu lämnat förslag till att genomföra ytterligare ridåinjektering utmed den norra kanten på Västra brottet. Enligt Cementas förslag till villkor 22 ska ridåinjekteringen ske längs totalt 500 meter längs de sträckor och till det djup från markytan där det bedöms ha störst effekt för att motverka inflöde av grundvatten. Injekteringen ska vara genomförd senast 18 månader från det att tillståndet tas i anspråk.

SGU bedömer att åtgärden kommer att minska grundvatteninflödet till Västra brottet och därmed minska påverkan på grundvattenförekomsten Mellersta Gotland – Roma i form av reducerad saltvatteninträngning och minskad påverkan på vattenbalans. Huvuddelen av den ökade grundvattenbortledningen i samband med ansökt verksamhet kommer dock ske vid File hajdartaften. Den föreslagna åtgärden med ridåinjektering vid Västra brottet kommer inte förbättra situationen vid File hajdartaften. SGU gör ändock bedömningen att åtgärden i sig är att betrakta som en genomförbar åtgärd enligt 4 kap. 12 § punkt 3 VFF och att förutsättning för undantag enligt VFF är föreligger med beaktande av att nu sökt tillstånd är tidsbegränsat till fyra år.

SGU anser att för det fall domstolen finner att förutsättningar för undantag är för handen och att tillstånd kan meddelas att tillståndet ska förses med villkor om att tidigare beslutad ridåinjektering ska vara färdigställd innan det kan tas i anspråk. Vidare anser SGU att villkor ska föreskrivas om krav på att miljöeffekter av den tidigare beslutade och genomförda ridåinjekteringen ska följas upp och redovisas.

SGU ställer sig positiv till att Cementa åtar sig att utreda förutsättningarna för ett genomförande av djupinfiltrationen inom ramen för nu aktuellt tillstånd såsom föreslås i villkor 21. Den av Cementa föreslagna utredningstiden har SGU i sig inget att erinra mot. Enligt SGU:s mening finns det skäl att överväga om utredningstiden ska förlängas till två år, då det skulle ge Cementa möjlighet att genomföra tester under varierande grundvattenförhållanden. SGU delar Cementas bedömning om att utredningsvillkoret kan utgöra ett sedvanligt tillståndsvillkor. Villkoret innebär att Cementa får den kunskap som behövs för att framgent som behövs att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet. Det av Cementa föreslagna villkoret om att utreda förutsättningarna för ett genomförande av djupinfiltrationen är dock inte att betrakta som en genomförbar åtgärd i vattenförvaltningsförordningens mening. Utredningen bidrar inte direkt till att minimera eller till att de negativa effekterna av verksamheten upphör på den berörda vattenförekomsten.

SGU vill även framföra att Cementas åtagande av att tillföra vatten till Region Gotlands dricksvattenanläggning i Slite inte heller kan betraktas som en genomförbar åtgärd i vattenförvaltningsförordningens mening. Den är en kompensationsåtgärd, då åtagandet berör en anläggning över vilket Cementa inte har rådighet över och uttaget av dricksvatten ligger inom en annan tillståndshavares ansvar, nämligen region Gotland.

Beslut i detta ärende har fattats av tf. avdelningschefen Jennie Abellsson.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetscheferna Mats Wallin och Erika Ingvald, utredaren Peter Åkerhammar, statsgeologen Carola Lindeberg samt juristen Annika Israelsson deltagit. Statsgeologen Mattias Gustafsson har varit föredragande.

Jennie Abellsson

Mattias Gustafsson